

KTO MA PRAWO DO WCZEŚNIEJSZEJ EMERYTURY

Wcześniejsze emerytury, które przed kilkoma laty były powszechne, dziś przyznawane są nielicznym. Część osób w szczególnej sytuacji zawodowej może się ubiegać o świadczenie przedemerytalne. Z tego materiału dowiesz się kto i kiedy ma prawo do wcześniejszej emerytury. Czy dodatkowa praca na wcześniejszej emeryturze jest możliwa, jeśli tak, to na jakich warunkach.

Wraz z końcem 2008 r. przestała obowiązywać stara ustawa emerytalna, dzięki której Polacy mogli masowo przechodzić na wcześniejsze emerytury. Korzystne przywileje straciło 900 tys. pracowników. Kto nadal ma do niej prawo?

Urodzeni przed 1 stycznia 1949 r.

Tych osób reforma rządowa z końca 2008 r. nie dotyczy. Z emerytalnych przywilejów korzystają po staremu.

Kobieta może przejść na wczesną emeryturę po skończeniu 55 lat i spełnieniu warunku 30-letniego stażu pracy (lub 20-letniego stażu i uznaniu za całkowicie niezdolną do pracy). Wszystkie Polki, które mogły z tego przepisu skorzystać, już dawno to zrobiły.

Mężczyzna musi mieć ukończone 60 lat i 25 lat stażu oraz zaświadczenie o całkowitej niezdolności do pracy albo - i to jest drugi sposób - zgodnie z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego musi mieć ukończone 60 lat i 35 lat stażu pracy (więcej niżej).

Urodzeni od 1 stycznia 1949 r.

Mają prawo do wczesnej emerytury, jeżeli do końca 2008 r. spełnili warunki wiekowe i stażowe: mężczyzna - ukończone 60 lat i 35-letni staż, kobieta (odpowiednio) - 55 lat i 30 lat.

Uwaga! Na wczesną emeryturę nie mają co liczyć mężczyźni urodzeni po 1948 r. - oni bowiem do końca 2008 r. nie skończyli 60 lat. Spełnić ten warunek mogą tylko kobiety urodzone w latach 1949-53, które będą miały 30 lat stażu pracy.

Ważne! To, że odpowiedni staż i wiek kobiety musiały osiągnąć do końca 2008 r., nie oznaczało, że w 2008 r. musiały przejść na emeryturę. Mogą o nią wystąpić również w kolejnych latach. **Ale uwaga!** Wniosek trzeba złożyć przed osiągnięciem ustawowego wieku emerytalnego (60 lat) - w przeciwnym razie ZUS naliczy emeryturę na nowych (mniej korzystnych) zasadach.

Przykład. Pani Anna, pracownica zakładów wulkanicznych w Warszawie, urodziła się 12 listopada 1953 roku. A więc w listopadzie 2008 r. skończyła wymagane do wcześniejszej emerytury 55 lat i ma 30 lat stażu pracy. Pani Anna pracuje dalej i nie zamierza odchodzić z pracy. Równocześnie nie chce stracić prawa do wcześniejszej emerytury. Co ma robić? Może pracować dalej, a na wczesną emeryturę przejść w kolejnych latach. Do końca 2008 r. musiała bowiem tylko spełnić warunki uprawniające do emerytury.

Pani Anna może na emeryturę odejść w 2011 czy 2012 r., ale najpóźniej przed listopadem 2013 r. Wtedy bowiem osiągnie ustawowy wiek emerytalny (60 lat) i dostanie zwykłą emeryturę wyliczaną na nowych zasadach.

Szczególne warunki

Na wczesną emeryturę mogą również przejść osoby urodzone po 1948 r. pracujące w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, czyli np. kolejarze, artyści,

twórcy, hutnicy (chodzi o wszystkie zawody wymienione w rozporządzeniu z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, DzU nr 8, poz. 43 z późn. zm.).

Jeśli do końca 1998 r. spełniło się warunek 25 lat stażu pracy (mężczyzna) lub 20 lat (kobieta), w tym 15 lat właśnie w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, bez względu na rządowe zmiany zachowuje się prawo do wcześniejszej emerytury. I można na nią przejść w kolejnych latach, np. w 2011 r.

ZUS wypłaci świadczenie po ukończeniu 55/60 lat (kobieta/mężczyzna). **Uwaga!** W przypadku niektórych zawodów warunek wiekowy jest obniżony do 50/55 lat. Chodzi o pilotów, dokerów pracujących bezpośrednio przy przeładunku w ładowniach statków, nurków, rybaków morskich, pracujących bezpośrednio przy przetwórstwie materiałów zawierających azbest i robotach rozbiórkowych związanych z ich usuwaniem.

Uwaga! Do wymaganego tzw. warunku stażowego (mężczyzna - 25-letni okres pracy, kobieta - 20-letni), który trzeba było spełnić do końca 1998 r., zalicza się także okresy prowadzenia gospodarstwa rolnego i pracy w tym gospodarstwie.

Ważne! Nikt, kto wystąpi do ZUS o przyznanie wcześniejszej emerytury, nie może być członkiem OFE. Osoby należące do OFE muszą za pośrednictwem ZUS złożyć wniosek o przekazanie środków z funduszu do budżetu państwa.

Dodatkowo pracujący muszą też rozwiązać stosunek pracy.

Trybunał dla 60-letnich mężczyzn

Powodów do obaw nie mają mężczyźni z 35-letnim stażem pracy urodzeni przed 1949 r. Oni też mają prawo do wcześniejszej emerytury. Zdecydował tak Trybunał Konstytucyjny.

Dzięki poprawionym w maju 2008 r. przepisom prawo do wcześniejszej emerytury mają mężczyźni, którzy:

- urodzili się przed 1949 r.;
- mają co najmniej 35-letni staż pracy (tzw. okresy składkowe i nieskładkowe - te ostatnie nie mogą przekroczyć jednej trzeciej składkowych);
- udowodnią 35-letni staż wypracowany na etacie (wielkość etatu nie ma znaczenia).

Jeśli więc ktoś pracował w różnych zakładach przez 35 lat, ma prawo do emerytury. Nie ma znaczenia, że teraz np. prowadzi działalność gospodarczą.

Ważne! Jeśli ktoś nie ma przepracowanych 35 lat na etacie, musi przed złożeniem wniosku o wcześniejszą emeryturę być pracownikiem i zatrudnić się przynajmniej na sześć miesięcy na etacie.

Przykład. Pan Zbigniew, urodzony w 1948 r., przez 37 lat pracował w zakładach chemicznych w Warszawie. Mimo że spełnia warunki do wcześniejszej emerytury (ma 62 lata i 37 lat stażu), jeszcze chce popracować. Na emeryturę zamierza przejść pod koniec 2011 r., kiedy skończy 63 lata. Ma takie prawo. A dzięki dłuższej pracy będzie miał większą emeryturę (więcej lat składkowych i wyższa kwota bazowa).

Nauczyciele

Prawo do wcześniejszych emerytur dla nauczycieli według starych zasad wygasło w grudniu 2008 r. Ale uwaga - ci nauczyciele, którzy do końca 2008 r. spełnili warunki i nabyli prawo do wcześniejszych świadczeń liczonych na starych zasadach, mogą na nie przejść w późniejszych latach.

A co z nauczycielami, którzy do 2008 r. nie spełniali warunków do ubiegania się o wcześniejszą emeryturę?

Parlament przyznał im specjalne tzw. świadczenia kompensacyjne (można z nich skorzystać do 2032 r.).

O świadczenie kompensacyjne mogą się starać ci nauczyciele, którzy:

- mają 30-letni staż pracy. **Ważne!** Na staż składają się okresy składkowe i nieskładkowe (m.in. studia, urlopy macierzyńskie);
- 20 lat przepracowali w placówkach oświatowych (co najmniej na pół etatu);
- spełniają warunek wiekowy (do 2014 r. jest on jednakowy dla kobiet i mężczyzn i wynosi 55 lat);
- ostatnim miejscem ich pracy była jedna z placówek oświatowych.

Świadczenie przysługuje nauczycielom, wychowawcom i innym pracownikom pedagogicznym (psycholog, pedagog, bibliotekarz). **Ważne!** Aby je dostać, trzeba rozwiązać stosunek pracy, czyli się zwolnić.

Świadczenia można pobierać najdłużej przez pięć lat.

Uwaga! Nauczyciel nie może wtedy dorabiać w placówkach oświatowych (tych samych, w których praca uprawnia go do pobierania świadczenia).

Emerytury mundurowe

Wcześniej pracę mogą też kończyć mundurowi. A więc żołnierze, strażacy, policjanci, funkcjonariusze Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego (ABW), Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego (CBA), Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, UOP i Służby Więziennej. Emerytura przysługuje im po 15 latach służby.

Świadczenie po 15 latach służby to 40 proc. ostatniej pensji. Za każdy dodatkowy rok służby emerytura rośnie o 2,6 proc. ostatniej pensji. Maksymalna emerytura mundurowa to 75 proc. ostatniej pensji. Aby ją dostać, trzeba przepracować 28,5 roku.

Od początku 2011 r. rząd dyskutuje z mundurowymi związkami o zmianach w systemie emerytalnym.

Strony zgadzają się, że zmiany powinny objąć tylko nowo wstępujących do służby (mieliby dłużej pracować). Nie ma jednak szans, aby zmiany weszły przed wyborami parlamentarnymi.

Świadczenia przedemerytalne

Jeżeli nie masz prawa do wcześniejszej emerytury, być może masz szansę na świadczenie przedemerytalne.

Kto może je dostać?

- Po pierwsze, świadczenie przeznaczone jest dla osoby, którą zwolniono z zakładu pracy z winy pracodawcy, ponieważ ten wpadł w tarapaty (np. zbankrutował, ogłosił upadłość, jest niewypłacalny).
- Po drugie, liczy się staż i wiek. Starając się o świadczenie, trzeba:
 - ✓ ukończyć do dnia rozwiązania stosunku pracy 56 lat (kobiety) lub 61 lat (mężczyźni) i mieć odpowiedni staż pracy - 20 lat (kobiety) lub 25 lat (mężczyźni) - a pracę stracić z powodu likwidacji pracodawcy lub jego niewypłacalności;
 - ✓ ukończyć 55/60 lat (kobiety/mężczyźni), lecz wówczas okresy składkowe i nieskładkowe muszą wynosić 30/35 lat (kobiety/mężczyźni), a pracę - podkreślimy - stracić z winy pracodawcy;

- ✓ mieć staż pracy wynoszący minimum 35 lat (kobiety) i 40 lat (mężczyźni), wtedy świadczenie dostaniemy niezależnie od wieku.

Uwaga! Aby mieć szansę na świadczenia, przed ogłoszeniem bankructwa (czy likwidacji) przez zakład pracy musimy pracować tam co najmniej pół roku.

Świadczenia przedemerytalnego nie dostaniemy zaraz po naszym zwolnieniu z zakładu. Wcześniej musimy zarejestrować się w powiatowym urzędzie pracy jako osoba bezrobotna. Dodatkowo przez co najmniej pół roku musimy pobierać zasiłek dla bezrobotnych.

Po sześciu obowiązkowych miesiącach pobierania zasiłku z pośredniaka musimy poprosić powiatowy urząd pracy o specjalne zaświadczenie. W zaświadczeniu urzędnicy muszą wpisać dokładny czas pobierania zasiłku.

Gdy dostaniemy zaświadczenie z urzędu pracy, idziemy do oddziału ZUS, gdzie składamy wniosek o świadczenie przedemerytalne. **Uwaga!** Trzeba to zrobić osobiście. Świadczenie nie jest przyznawane automatycznie, jeżeli więc nie odwiedzimy ZUS, pieniędzy nie dostaniemy.

Ważne! Na złożenie wniosku mamy tylko 30 dni od otrzymania zaświadczenia z urzędu pracy.

Do świadczenia przedemerytalnego prawo mają nie tylko zwolnieni pracownicy, ale również osoby prowadzące własną działalność. Przedsiębiorca powinien mieć skończone 56 lat i 20 lat stażu (kobieta) lub 61 lat i 25-letni staż w przypadku mężczyzn.

I jeszcze jeden wymóg - przedsiębiorca ubiegający się o świadczenie musiał prowadzić firmę co najmniej dwa lata przed ogłoszeniem upadłości. Oczywiście, nie mogła to być praca na czarno!

Świadczenie przedemerytalne od 1 marca 2011 r. wynosi 867,25 zł.

Świadczenia przedemerytalne masz prawo pobierać do czasu osiągnięcia ustawowego wieku emerytalnego. Gdy więc skończysz 60 lat (kobiety) lub 65 lat (mężczyźni), ZUS przyzna ci emeryturę. Tzw. postępowanie emerytalne Zakład wszczyna z urzędu. Dostaniesz druk wniosku o przyznanie emerytury, który powinienesz wypełnić i odesłać do Zakładu. Nie trzeba składać dodatkowych dokumentów. ZUS już wszystkie ma - dostał je, gdy ubiegałeś się o świadczenie przedemerytalne.

Tekst pochodzi z serwisu Finanse osobiste – <http://wyborcza.biz/finanse/0,0.html>

Wrocław, dnia 25 lipca 2011 roku

Wiceprzewodnicząca
KZ NSZZ „Solidarność”
w Politechnice Wrocławskiej
Jadwiga Szymonik